

ปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วง
ชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ตาม
ความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียนและผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริม

อนามัย

PROBLEMS AND NEED IN SCHOOL HEALTH PERFORMANCE IN BASIC
EDUCATION SCHOOLS OF LEVEL ONE TO TWO AND OF LEVEL ONE TO
THREE UNDER THE OFFICE OF BURIRAM EDUCATIONAL SERVICE
AREA 2 BASED ON THE OPINIONS OF SCHOOL ADMINISTRATORS,
SCHOOL HEALTH TEACHERS AND HEALTH PROMOTION STUDENT
LEADERS

ผู้วิจัย : นคร ศรีสุริยชัย

อาจารย์ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานอนามัย
โรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียน และผู้นำนักศึกษาฝ่าย
ส่งเสริมอนามัยและเปรียบเทียบปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน ตามความ
คิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียน และผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย กลุ่ม
ตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียนและผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยใน
โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กลุ่มละ 83 คน รวม 249 คน ซึ่งได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง
ของเครฟซี่และมอร์แกน (Krefcie & Morgan) แล้วทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage-
Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมี 3 ลักษณะ คือ แบบเลือกตอบ (Check
List) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และแบบปลายเปิด (Open Form)
แบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 1.833 – 12.010 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
เกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน เท่ากับ .9692 และแบบสอบถามเกี่ยวกับความ
ต้องการในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนเท่ากับ .9837 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ
ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมุติฐานใช้ t-test

(Independent Sample) และ F – test การเปรียบเทียบรายคู่ในแต่ละด้านโดยวิธีการของเซฟเฟ (Scheffe's Method) กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียน และผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย ต่อปัญหาในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. ความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียน และผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยต่อความต้องการในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบริการอนามัยมีความคิดเห็นต่อความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก

3. เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียนและผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยต่อปัญหาในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทั้งภาพรวมและรายด้าน

4. เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียนและผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยต่อความต้องการในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนในภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่าด้านบริการอนามัยโรงเรียนมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและเมื่อทดสอบเป็นรายคู่พบว่า ผู้นำนักเรียนกับครูอนามัยโรงเรียนและผู้อำนวยการโรงเรียนกับผู้นำนักเรียนมีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนผู้อำนวยการโรงเรียนกับครูอนามัยโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อปัญหาในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน คือ โรงเรียนขาดอุปกรณ์และงบประมาณในการดำเนินงาน อาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอครูและแพทย์ควรตรวจสอบสุขภาพฟันนักเรียนเป็นประจำ

6. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อความต้องการ ในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน คือ โรงเรียนควรมีการปรับปรุงอาคารสถานที่และอุปกรณ์ส่งเสริมอนามัย เพิ่มงบประมาณเกี่ยวกับงานอนามัยโรงเรียน และควรให้ครูและแพทย์ตรวจสอบสุขภาพฟันนักเรียนเป็นประจำ

คำสำคัญ: งานอนามัยโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุรขี เขต 2

ABSTRACT

The purposes of this study were to investigate the problems and needs in school health performance based on the opinions of school administrators, school health teachers and health promotion student leaders and to compared the problems and needs in school health performance among the opinions of school administrators. School health teachers and health promotion student leaders. The sample consisted of school administrators, school health teachers and health promotion student leaders in basic education schools of level one to two and of level one to three under the Office of Buriram Educational Service Area 2. Eighty- three persons from each group to the total of 249 persons were selected through the Krejcie and Morgan's Sample – Sized Table together with the Multi – Stage Sampling technique. The instruments were the questionnaire with 3 types of questions: the check lists, the rating scales, and the open form. The questionnaires possessed the discrimination index between 1.833 – 12.010, and the reliability of .9692 for the ones concerning the problems in school health performance and the reliability of .9837 for the ones concerning the needs in school health performance. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean and standard deviation. The hypotheses were tested by t-test (Independent Sample) and F-test. The comparison of each pair or each aspect was conducted Through the Scheffe's Method. The statistical significant levels were set at .05. The results of the study were as following:

1. The opinions of school administrators, school health teachers and health promotion student leaders concerning the problems in school health performance as a whole and as each individual aspect were at a moderate level.

2. The opinions of school administrators, school health promotion student leaders concerning the needs in school health performance as a whole and as each aspect except the needs on the health services were at a moderate level.

3. The comparisons of the opinions of school administrators, school health teachers and health promotion student leaders concern the problems in school health performance both as a whole and as each individual aspect revealed that there were no statistically significant differences.

4. The comparisons of the opinions of school administrators, school health teachers and health promotion student leaders concerning the needs in school health performance as a whole revealed that there were no statistically insignificant differences and as each individual aspect revealed that there were statistically insignificant differences on health services at the level of .05, but not on the others. The comparison of each pair revealed that the opinions of the school health

teachers and the school administrators were statistically insignificant different with the opinions of the health promotion student leaders. However, the school administrators and the school health teachers were statistically significant different at the level of .05

5. The other suggestions for problems concerning the school health performance included that of the materials and budget for the performance and the buildings and facilities should be better provided and that the teachers and medical staff should regularly look after the students' teeth.

6. The other suggestions for needs concerning the school health performance included that the schools should improve the buildings and materials for health promotion and increase the budget for school health programs and medical staff should regularly look after the student' teeth.

Keywords: School health performance, the Office of Buriram Educational Service Area 2, problems concerning

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในโลกของการพัฒนาแบบก้าวกระโดดในยุคของโลกาภิวัตน์ หลักในการพัฒนาประชาชาติที่สำคัญที่สุดจะต้องเริ่มพัฒนาที่ตัวบุคคลเพราะการพัฒนาคมน คือ การพัฒนาสังคมและการพัฒนาชาติ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะต้องเน้นที่การส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตเป็นสำคัญ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่สุจริตและมีคุณภาพ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นแผนแม่บทในการจัดการศึกษาของชาติได้ให้ความสำคัญกับสุขภาพอนามัยของนักเรียนและคนไทยไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นเพื่อพัฒนาคมนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์” และยังกล่าวอีกว่าคุณลักษณะนักเรียนต้องเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขในการดำรงชีวิต จะเห็นได้ว่าการศึกษามีความสัมพันธ์กับเรื่องสุขภาพอนามัยอย่างแยกไม่ออก เพราะขณะที่นักเรียนกำลังศึกษาเล่าเรียน จะต้องมีสุขภาพดีไม่เจ็บป่วย (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบุรีรัมย์, 2544 : บทนำ) และโรงเรียนเป็นที่รวมของเด็กจำนวนมากและเป็นเด็กอยู่ในวัยเจริญเติบโต จำเป็นต้องพัฒนาเด็กเหล่านี้ทั้งทางร่างกาย จิตใจและสติปัญญาไปพร้อมกัน ตลอดจนต้องให้ความคุ้มครองต่อสวัสดิภาพและความปลอดภัยจากการเจ็บป่วยอุบัติเหตุและภัยอันตรายจากสารเคมีและสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีทั้งหลาย สมควรที่โรงเรียนจะมีงานอนามัยโรงเรียนที่เข้มแข็งจึงจะสามารถจัดการศึกษาได้ดี (ชวลิต พุทธวงศ์, 2528 : 33)

โรงเรียนจึงเป็นสถานที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาสุขภาพของเด็กในโรงเรียนประถมโดยการจัดสภาพของโรงเรียนให้เอื้อต่อการพัฒนาสุขภาพและอนามัย ตลอดจนเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ชุมชน ชวลิต พุทธวงศ์ (2547 : 3) ได้เสนอว่า การดำเนินงานอนามัยโรงเรียนมีวัตถุประสงค์ที่

สำคัญคือ การส่งเสริมป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพอนามัยของประชากรวัยเรียนเพื่อให้ประชากรกลุ่มนี้เป็นผู้มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรค

สภาพปัจจุบันในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ยังมีปัญหาที่จะต้องแก้ไขโดยพบว่านักเรียนที่มีสุขภาพอนามัยต่ำกว่าเกณฑ์จำแนกตามระดับการศึกษาต่าง ๆ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา มีนักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์จำนวน 1,913 คน คิดเป็นร้อยละ 16.71 ระดับประถมศึกษา มีนักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์จำนวน 6,366 คน คิดเป็นร้อยละ 15.76 และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ 712 คน คิดเป็นร้อยละ 4.20 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบุรีรัมย์, 2547 ก: 8-11) สัมพันธ์กับผลการสำรวจภาวะเจริญเติบโตของเด็กในวัยเรียนของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบุรีรัมย์ (2547 ข: 1) ซึ่งพบจำนวนนักเรียนในระดับประถมศึกษาที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 11.31 น้ำหนักเกินเกณฑ์ร้อยละ 3.29 และส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 7.80 และระดับมัธยมศึกษา มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 5.75 มีน้ำหนักเกินเกณฑ์ร้อยละ 3.29 และส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 5.11 ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาของการเฝ้าระวังการเจริญเติบโตของเด็กในวัยเรียนที่ต้องแก้ไขโดยเร็ว

จากปัญหาที่พบดังกล่าวแสดงว่า การดำเนินงานด้านอนามัยโรงเรียน ในโรงเรียนที่จัดการศึกษา ระดับช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ยังมีปัญหาและขาดประสิทธิภาพ ไม่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ควรที่จะได้ศึกษาและหาทางแก้ไขให้ดีขึ้นต่อไป ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภารกิจความรับผิดชอบ การพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาแก่นักเรียน จึงสนใจที่จะศึกษาหาและความต้องการในการ ดำเนินงานอนามัยโรงเรียน ในโรงเรียนที่จัดการศึกษา ระดับช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูอนามัยโรงเรียน และผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยที่มีต่อการดำเนินงานอนามัยเพื่อจะได้ทราบปัญหาและความต้องการของผู้บริหารโรงเรียน, ครูอนามัยโรงเรียนและผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยว่าจะมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนอย่างไรเพื่อที่จะได้นำข้อมูลและผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนกำหนดนโยบายตลอดจนการพัฒนาปรับปรุง และแก้ไขการปฏิบัติงานอนามัยโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนางานอนามัยโรงเรียน ของโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียน และผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย

2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัย และผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียนและผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยมีความเห็นต่อปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 แตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียน และผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย ที่มีต่อการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

2. ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการวางแผน กำหนดนโยบายตลอดจนการแก้ปัญหาและพัฒนาการบริหารงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียนและผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยที่มีต่อการดำเนินงานอนามัยในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยแบ่งตามแผนพัฒนาสาธารณสุข ของสำนักงานส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข อันประกอบด้วยสาระสำคัญ 4 ด้าน ดังนี้

ด้านบริการอนามัยโรงเรียน

ด้านการส่งเสริมสุขภาพ

ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมและการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียน

ด้านการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครองและชุมชน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้อำนวยการโรงเรียน ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 231 คน

ครูอนามัยโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 231 คน

ผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 231 คน รวมกลุ่มประชากรทั้งสิ้น 693 คน

2.2. กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เครจซีและมอร์แกน (Krejie & Morgan) จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 249 คน แล้ว ทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ผู้อำนวยการโรงเรียน ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 231 คน

ครูอนามัยโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 231 คน

ผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 231 คน รวมกลุ่มประชากรทั้งสิ้น 693 คน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัญหาและความต้องการของผู้อำนวยการโรงเรียนครูอนามัยโรงเรียนและผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 2 ซึ่งมี 4 ด้าน คือ ด้านบริการอนามัยโรงเรียน, ด้านการส่งเสริมสุขภาพ, ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมและการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียนและด้านการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครองและชุมชน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียนและผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียน และผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย ต่อปัญหาในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่าเฉลี่ยต่ำ คือ ด้านจัดสิ่งแวดล้อมและการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครองและชุมชน ด้านส่งเสริมสุขศึกษา และด้านบริหารอนามัยโรงเรียน ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียน และผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยต่อความต้องการในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบริการอนามัยมีความคิดเห็นต่อความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ คือ ด้านส่งเสริมสุขศึกษา ด้านจัดสิ่งแวดล้อมและการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียนและด้านการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และด้านบริการอนามัยโรงเรียน ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียนและผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย ต่อปัญหาและความต้องการ ในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียนและผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยต่อปัญหาในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทั้งภาพรวมและรายด้าน

เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียนและผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยต่อความต้องการในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ด้านที่ 1 ด้านบริการอนามัยโรงเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ

แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อทดสอบเป็นรายคู่ในด้านบริการอนามัยพบว่าที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนกับครูอนามัยโรงเรียนส่วนกลุ่มอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ข้อเสนอแนะอื่นๆ ต่อปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้น 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 มีดังนี้

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อปัญหาในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 คือ โรงเรียนขาดอุปกรณ์และงบประมาณในการดำเนินงาน อาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ ครูและผู้บริหารมีส่วนร่วมเรื่องอนามัยนักเรียนน้อย

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อความต้องการ ในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 คือ โรงเรียนควรมีการปรับปรุงอาคารสถานที่และอุปกรณ์ส่งเสริมอนามัยเพิ่มงบประมาณเกี่ยวกับงานอนามัยโรงเรียน และควรให้ครูและแพทย์ตรวจสุขภาพฟันนักเรียนเป็นประจำ

อภิปรายผล

จากการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ตามกรอบงาน 4 ด้าน ทำให้ทราบทัศนะของการดำเนินงานอันจเป็นข้อมูลนำไปสู่การวางแผนและพัฒนางานอนามัยโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้อภิปรายผล ดังนี้

1. จากผลการวิจัยความคิดเห็นต่อปัญหาในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ ได้ดังนี้

ผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนต่อปัญหาในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางเมื่อเรียงตามลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่าเฉลี่ยต่ำ คือ ด้านการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครองและชุมชน ด้านจัดสิ่งแวดล้อมและการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียน ด้านบริการอนามัยโรงเรียนและด้านส่งเสริมสุขภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมพร ไชยวงศ์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริการโครงการอนามัยโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ผู้อำนวยการโรงเรียนพบ คือ ขาดความ

ร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจากบุคลากรที่รับผิดชอบไม่เพียงพอและโรงเรียนจัดอบรมเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยทั้งความรู้ความเข้าใจให้ครู ผู้ปกครองและชุมชนยังไม่ต่อเนื่อง จึงทำให้มีปัญหาในการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครองและชุมชน ดังนั้นผู้อำนวยการโรงเรียนต้องตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารงานอนามัยโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ โดยการทำให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอนามัยตามแผนงานและเป้าหมายที่กำหนดไว้

ผลการวิจัยความคิดเห็นของครูอนามัยโรงเรียนต่อปัญหาในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงตามลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่าเฉลี่ยต่ำ คือ ด้านจัดสิ่งแวดล้อมและการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียน ด้านส่งเสริมสุขภาพ ด้านการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครองและชุมชน และด้านบริการอนามัยโรงเรียน ตามลำดับซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เกษียร เพ็ชรพวง (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของครูอนามัย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่าปัญหาการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของครูอนามัยโรงเรียนในด้านการจัดโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะด้านการจัดน้ำดื่มน้ำใช้ ด้านการตรวจสุขภาพ ด้านการส่งเสริมภูมิคุ้มกันโรค ด้านบัตรสุขภาพประจำตัวนักเรียน ด้านการรักษานักเรียนที่เจ็บป่วย ด้านการติดตามผลการรักษา ด้านส่งเสริมโภชนาการและด้านการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งโดยภาพรวมปัญหาดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจาก ยังขาดงบประมาณในการจัดสิ่งแวดล้อมและการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียนไม่เพียงพอ ดังนั้นโรงเรียนควรแก้ปัญหาโดยขอความอนุเคราะห์งบประมาณสนับสนุนจากผู้ปกครองชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาสุขภาพอนามัยและให้มีการอบรมพัฒนาในด้านอนามัยโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและจริงจังจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบุรีรัมย์และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์

ผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยต่อปัญหาในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางเมื่อเรียงตามลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ คือ ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมและการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครองและชุมชน ด้านบริการอนามัยโรงเรียนซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันและด้านการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปิยวรรณ แสงสว่าง (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ภาพรวมปัญหาดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องมาจากผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยยังมีความรู้ ความมั่นใจ

ในการปฏิบัติงาน และได้รับคำแนะนำและผลการฝึกอบรมนิเทศจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มากพอ ดังนั้นโรงเรียนควรจัดอบรมผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยทุกปีโดยเน้นการฝึกทักษะการปฏิบัติ และควรติดตามให้ความรู้คำแนะนำอย่างต่อเนื่องอีกทั้งโรงเรียนควรประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนรู้บทบาทหน้าที่ของผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยให้เกิดการยอมรับและความร่วมมือในการปฏิบัติงานและควรมอบหมายงานให้ผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยปฏิบัติอย่างชัดเจน

2. จากผลการวิจัยความคิดเห็นต่อความต้องการในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ ได้ดังนี้

2.1 ผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนต่อความต้องการในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าความต้องการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านจัดสิ่งแวดล้อมและการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียน ซึ่งเป็นเช่นนี้เนื่องจากโรงเรียนยังขาดอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องพยาบาล และการจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เหมาะสมอีกทั้งโรงเรียนยังขาดงบประมาณและบุคลากรที่มีความรู้ในด้านจัดสิ่งแวดล้อมและการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียนมารับผิดชอบในด้านนี้โดยตรง จึงส่งผลให้ความต้องการของผู้อำนวยการในด้านจัดสิ่งแวดล้อมและการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียนอยู่ในระดับสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกัน จินตนา สรายุทธพิทักษ์ (2536 : 40) ได้กล่าวถึงการบริหารสุขภาพในโรงเรียนว่าสิ่งที่ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องดูแลรับผิดชอบ คือ จัดให้มีการศึกษาข้อมูลด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนถูกสุขลักษณะ ดังนั้นผู้อำนวยการโรงเรียนควรแต่งตั้งบุคลากรของโรงเรียนมารับผิดชอบและทำหน้าที่นี้โดยตรงและจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ในเรื่องการจัดสิ่งแวดล้อมและการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียนแก่เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรนั้นอยู่เป็นประจำเพื่อจะได้นำความรู้นั้นมาบริหารและดำเนินการได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ

2.2 ผลการวิจัยความคิดเห็นของครูอนามัยโรงเรียนต่อความต้องการในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความต้องการของครูอนามัยโรงเรียนด้านการจัดสิ่งแวดล้อมและป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียนและด้านส่งเสริมสุขศึกษามากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจากการอบรมและการพัฒนางานในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียนและด้านส่งเสริมสุขภาพ จากความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โครงการพัฒนาบุคลากรด้านอนามัย โรงเรียนอย่างต่อเนื่องนั้นยังไม่เพียงพอ จึงส่งผลให้ความต้องการของครูอนามัยโรงเรียนในด้านการจัดสิ่งแวดล้อมและป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียนและด้านส่งเสริมสุขศึกษามากที่สุด

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ งามทรัพย์ เทชะบำรุง (2531 : 312-313) ซึ่งพบว่า ครูมีความต้องการในการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนมากที่สุดคือ ด้านการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านการดำเนินงานสุขภาพ ดังนั้น โรงเรียนควรที่จะตระหนักและมองเห็นความสำคัญของงานอนามัยโรงเรียน ควรมีการปรับปรุง พัฒนาและส่งเสริมงานอนามัยโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียนและด้านส่งเสริมสุขภาพ ควรมีการอบรมและให้ความรู้เพิ่มเติมและร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาด้านการจัดสิ่งแวดล้อมและป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียนและด้านส่งเสริมสุขภาพ

2.3 ผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยต่อความต้องการในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความต้องการมากที่สุดคือด้านการจัดสิ่งแวดล้อมและการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียน ซึ่งผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องมาจากผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมและการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียนขาดงบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินงาน อีกทั้งผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยยังขาดความเข้าใจบทบาทและหน้าที่ในการทำงานของตนเองจึงส่งผลทำให้การดำเนินการจัดสิ่งแวดล้อมและการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียนยังไม่ถูกต้องเป็นไปตามสุขศึกษาลักษณะ จึงเป็นสาเหตุทำให้ความต้องการด้านการจัดสิ่งแวดล้อมและการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียนอยู่ในระดับสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จินดา กิริยา (2542 : บทคัดย่อ) พบว่านักเรียนมีความต้องการให้มากจัดการสิ่งแวดล้อมโดยต้องการให้ปลูกดอกไม้และต้นไม้ในโรงเรียน เพราะจะทำให้อากาศสดชื่นและนักเรียนมีสุขภาพดีและเมื่อสิ่งแวดล้อมเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด สวยงามและปลอดภัยจะเป็นการส่งเสริมสุขภาพทางด้านร่างกายและส่งเสริมทางด้านจิตใจให้แก่เด็กนักเรียนอีกด้วย ดังนั้นผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยควรศึกษาการจัดการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและได้รับการอบรมโดยเน้นการปฏิบัติเพิ่มมากขึ้น เพื่อที่จะได้นำความรู้ที่นำมาจัดสิ่งแวดล้อมและการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียน อีกทั้งนำความรู้ที่ได้มาเผยแพร่ให้นักเรียนคนอื่น ๆ ทราบวิธีการปฏิบัติและช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนเป็นสถานที่น่าอยู่ยิ่งขึ้น

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยในโรงเรียนและผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 2 ตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียนและผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยต่อปัญหาในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 2 ตาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียน และผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย ได้ดำเนินงานอนามัยร่วมกันมาตลอด จึงทำให้ทุกฝ่ายเข้าใจปัญหาได้ตรงกัน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียน และผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยโรงเรียนต่อความต้องการในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้น 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียนและนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เห็นความสำคัญในเรื่องเกี่ยวกับอนามัยโรงเรียนจึงมีความต้องการให้มีการจัดกิจกรรมและพัฒนางานอนามัยโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด และอาจเป็นเหตุจากการที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 105) ได้สรุปไว้ว่า งานอนามัยโรงเรียนได้บรรจุในแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี เพื่อให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติและกำหนดนโยบายในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนอย่างเคร่งครัด จึงส่งผลให้ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียนและผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยมีความเห็นต่อความต้องการ ไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริการอนามัยโรงเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบเป็นรายคู่พบว่า ผู้อำนวยการกับครูอนามัยโรงเรียนมีความเห็นต่อความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรสา อุดิรภผลิน (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนวิชาสุขศึกษาเกี่ยวกับการจัดดำเนินงาน โครงการสุขภาพในโรงเรียน ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน

3.2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ที่ผู้วิจัยสอบถามกลุ่มตัวอย่างเป็นคำถามปลายเปิดและให้เขียนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนพอสรุปได้ ดังนี้

สิ่งที่ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียนและผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยเห็นว่าเป็นปัญหาต่อการบริการอนามัยในโรงเรียนมากที่สุดคือ เรื่อง ขาดอุปกรณ์และงบประมาณในการดำเนินงาน อาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้อง

สมศักดิ์ อัมพรต (2538 : 176-177 และ 193) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานสุขภาพอนามัยโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี พบว่าโรงเรียนยังขาดงบประมาณ อาคารเรียนและห้องเรียนไม่เพียงพอ ที่ผลเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการซื้ออุปกรณ์หรือการสร้างอาคารสถานที่นั้นจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการมาก โรงเรียนอาจจะขอความอนุเคราะห์จาก ครู ชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานอนามัย โดยขอรับบริจาคหรือยืมวัสดุอุปกรณ์ในการพัฒนาอาคารสถานที่ และควรวางแผนการพัฒนาไปเรื่อย ๆ อย่างค่อยเป็นค่อยไป

สิ่งที่ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียนและผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นความต้องการมากที่สุด คือ เรื่องปรับปรุงอาคารสถานที่และอุปกรณ์ส่งเสริมอนามัยเพิ่มงบประมาณเกี่ยวกับงานอนามัยโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ อมรพรรณ บำเรอพงศ์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินการโครงการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนบ้านหัวจัว สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่าโรงเรียนขาดงบประมาณในการปรับปรุงตกแต่งอาคารสถานที่ ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องมาจากงบประมาณที่ได้มาทางโรงเรียนต้องนำไปจัดสรรบริหารงานในหลาย ๆ ด้าน ดังนั้นงบประมาณที่จะมาสนับสนุนในการปรับปรุงอาคารสถานที่และอุปกรณ์ส่งเสริมอนามัยนั้นจึงไม่เพียงพอ โรงเรียนจึงควรดำเนินการประสานความร่วมมือกับคณะครู ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และหน่วยที่เกี่ยวข้องเพื่อระดมงบประมาณมาใช้ในการปรับปรุงอาคารสถานที่และจัดซื้ออุปกรณ์ส่งเสริมอนามัยให้เพียงพอ

ข้อเสนอแนะ

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็นการสำรวจปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียนและผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียนและผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย ต่อปัญหาในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความต้องการในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนในระดับมากผู้วิจัยที่มีข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 รวมทั้ง ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียน ผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนางานอนามัยโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ด้านบริการอนามัยโรงเรียนพบว่าปัญหาและความต้องการที่สำคัญคือ การตรวจสุขภาพ เหงือกและฟัน การเฝ้าระวัง ตรวจสอบ แก้ไขปัญหาสุขภาพสุขภาพของนักเรียน และการป้องกัน ควบคุมโรคติดต่อในโรงเรียน ดังนั้นทางโรงเรียนควรมีการตรวจสุขภาพเหงือกและฟันอย่างน้อยปี ละครั้งและโรงเรียนควรให้นักเรียนแปรงฟันหลังอาหารเป็นประจำทุกวัน และควรจัดให้มีการตรวจ สุขภาพตลอดจนการให้ความรู้เกี่ยวกับหารป้องกัน ควบคุมโรคติดต่ออย่างน้อยปีละครั้งโดยแพทย์ พยาบาลหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและการทำทะเบียนวัดความเติบโตของนักเรียน ซึ่งควรจะทำเป็น ประจำทุกภาคเรียน

1.2 ด้านส่งเสริมสุขภาพพบว่าปัญหาและความต้องการที่สำคัญคือ การอบรมให้ความรู้ด้าน สุขศึกษาและการอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการแก่นักเรียน ครู โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พยาบาล หรือแพทย์ค่อนข้างน้อย ดังนั้นโรงเรียนควรจัดอบรม ครูอนามัยโรงเรียน และผู้นำนักเรียนฝ่าย ส่งเสริมอนามัยโดยประสานขอความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พยาบาล หรือแพทย์ มาให้ ความรู้ด้านสุขภาพที่หน่วยงานทางสาธารณสุขจัดขึ้น

1.3 ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมและการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียนพบว่าปัญหาและความ ต้องการที่สำคัญ คือ ความมั่นคง แข็งแรง ความสะอาด มีแสงสว่างเพียงพอและการควบคุมสัตว์ และแมลงที่เป็นพาหะนำโรค ดังนั้นทางโรงเรียนควรมั่นตรวจสอบ ปรับปรุง ซ่อมแซมและทำ ความสะอาดเป็นประจำถ้าบริเวณใดที่พบว่าสภาพไม่สมบูรณ์หรืออาจจะก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ควร มีป้ายหรือสัญลักษณ์ที่บอกว่าไม่ควรใช้สถานที่นั้นอย่างชัดเจนและดำเนินการซ่อมแซมโดยเร็ว มีการจัดภูมิทัศน์ในบริเวณโรงเรียนให้สวยงาม สะอาดเพื่อป้องกันการเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของเชื้อโรค และปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักรักษาความสะอาด

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครองและชุมชนพบว่าปัญหาและความต้องการที่สำคัญ คือ การสำรวจและประเมินผลความต้องการในการดำเนินโครงการด้านสุขภาพอนามัยโรงเรียน การ จัดอบรมเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยให้กับผู้ปกครองและบุคลากรในชุมชน การร่วมมือกันผู้ปกครอง หรือชุมชนกับครูในโรงเรียนเพื่อปรึกษาหารือในการปรับปรุงหรือ แก้ไขปัญหาสุขภาพในชุมชน โรงเรียนควรมีความร่วมมือกันสาธารณสุขหรือโรงพยาบาลในการจัดอบรมให้ความรู้และทำการประเมิน ความต้องการในการดำเนินโครงการด้านสุขภาพอนามัยโรงเรียนอยู่เป็นประจำอีกทั้งควรมีการเชิญ ผู้ปกครองหรือตัวแทนของชุมชนมารับฟังและปรึกษากันเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุง งานอนามัยต่อชุมชนเพื่อที่ทางโรงเรียนและชุมชนจะได้นำข้อมูลดังกล่าวไปดำเนินการพัฒนาและ ปรับปรุงงานอนามัยต่อชุมชนของตนเองให้ตรงตามสุขภาพอนามัย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเน้นเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งในสี่ด้านของงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 ช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินการดำเนินงานอนามัยในโรงเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าและผลสำเร็จของการทำวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- เกษียร เพ็ชรพวง. (2541). การศึกษาปัญหาการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของครูอนามัย สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยทักษิณ. งานส่งเสริมพลศึกษาและสุขภาพ. (2529). โครงการสุขภาพในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : กองสุศึกษา.
- งามทรัพย์ เทชะนำรุ่ง. (2531). ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จินดา กิริยา. (2542). สภาพและปัญหาการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- จินตนา สราวุธพิทักษ์. (2536). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : บั๊กพอยท์.
- . (2541). การบริการสุขภาพในโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวลิต พุทธรังศรี. (2527). โครงการสุขภาพในโรงเรียน. เอกสารประกอบการสอน : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- . (2528). การบริการโครงการสุขภาพในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ปียวรรณ แสงสว่าง. (2543). การดำเนินงานอนามัยโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมพร ไชยวงศ์. (2543). การบริหารงานสุขภาพอนามัยโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สมศักดิ์ อัมพรต. (2538). การบริหารงานสุขภาพอนามัยโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสารมิตร.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2536). เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูงหมวดวิชาบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ : กองพัฒนาบุคคล สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.

_____. (2547). คู่มือวิทยากรสำหรับสัมมนาผู้บริหารและครูปฏิบัติการโรงเรียนโครงการสุขศึกษาสายการศึกษา. กรุงเทพฯ : หน่วยการศึกษานิเทศ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2535). แผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2535. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบุรีรัมย์. (2544). แผนการปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2544. บุรีรัมย์ : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์.

_____. (2547 ก). โครงการเฝ้าระวังการเจริญเติบโตนักเรียนประถมศึกษา. บุรีรัมย์ : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบุรีรัมย์.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบุรีรัมย์. (2547 ข). โครงการเฝ้าระวังและควบคุมโรคขาดสารไอโอดีนในเด็กวัยเรียน. บุรีรัมย์ : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบุรีรัมย์.

อมรพรรณ บำเรอพงศ์. (2540). การดำเนินโครงการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนบ้านหัวขัว สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อรสา อติเรกผลิน. (2530) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนวิชาสุขศึกษาเกี่ยวกับการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.